

Prekogranični prijenos sjedišta trgovačkog društva u europskom i hrvatskom pravu

Jurić, Dionis

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2016, 66, 735 - 759**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:510398>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

PREKOGRANIČNI PRIJENOS SJEDIŠTA TRGOVAČKOG DRUŠTVA U EUROPSKOM I HRVATSKOM PRAVU

Izv. prof. dr. sc. Dionis Jurić *

UDK: 347.72:341.92(4)EU
347.72.04(497.5)
339.923:061.1](4)EU
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: veljača 2016.

Prekogranični prijenos sjedišta trgovačkih društava iz država članica Europske unije jedno je od spornih pitanja europskoga prava zbog razlika koje postoje u nacionalnim materijalnim i kolizijskim pravilima. To dovodi do poteškoća u ostvarivanju mobilnosti društava na unutarnjem tržištu Europske unije. Zbog toga se Europski sud u svojim presudama bavio problemom prekograničnog prijenosa stvarnog sjedišta društva. Pritom Europski sud pravi razliku između slučajeva useljavanja i slučajeva iseljavanja društava. Kada je riječ o prijenosu registriranog sjedišta društva, važni su sekundarni izvori europskoga prava koji uređuju prekogranični prijenos registriranog i stvarnog sjedišta nadnacionalnih društava te prekogranična pripajanja i spajanja društava kapitala. Republika Hrvatska primjenjuje teoriju osnivanja pri određivanju osobnog statuta društva, pri čemu su odredbe hrvatskoga prava usklađene sa sekundarnim izvorima europskoga prava.

Ključne riječi: prekogranični prijenos sjedišta, osobni statut društva, Europska unija, Republika Hrvatska

1. UVOD

Ugovor o funkcioniranju Europske unije (dalje: UFEU) u čl. 49. i 54. uređuje slobodu poslovnog nastana koja se ostvaruje na unutarnjem tržištu Europske unije (dalje: EU). Sloboda poslovnog nastana obuhvaća pravo poduzimanja i obavljanja samostalne djelatnosti te osnivanja i upravljanja poduzećima, oso-

* Dr. sc. Dionis Jurić, izvanredni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Ha-hlič 6, Rijeka; djuric@pravri.hr

bito trgovačkim društvima na području EU-a (čl. 49. st. 2. UFEU-a). Primarni poslovni nastan sastoji se u pravu na osnivanje trgovačkog društva u drugoj državi članici EU-a ili prijenos sjedišta već postojećeg društva u drugu državu članicu.¹ Pod sekundarnim poslovnim nastanom podrazumijeva se pravo osnivanja zastupništava, podružnica ili društava kćeri u drugoj državi članici.² Pritom se kao ovlaštenici slobode poslovnog nastana pojavljuju fizičke osobe koje su državljanima neke od država članica EU-a te pravne osobe koje su osnovane sukladno pravu države članice EU-a i imaju registrirano sjedište, središnju upravu ili glavno mjesto poslovanja na području EU-a.³ Pod pojmom registriranog sjedišta trgovačkog društva podrazumijeva se mjesto registracije društva predviđeno u njegovu temeljnom aktu, dok je stvarno sjedište mjesto u kojem se nalazi središnja uprava društva ili stvarno mjesto poslovanja društva. Pritom se registrirano i stvarno sjedište ne moraju nužno nalaziti na istom mjestu, osim ako tako ne određuje pravo države osnivanja.

Trgovačka društva nailaze na poteškoće u ostvarivanju slobode poslovnog nastana prijenosom svojega sjedišta iz jedne države članice u drugu zbog razlika koje postoje u nacionalnim kolizijskim i materijalnim pravilima država članica. Pritom države članice za određivanje osobnog statuta društva primjenjuju ili teoriju osnivanja ili teoriju stvarnog sjedišta. Prijenos sjedišta društva iz jedne države članice u drugu dovodi do prestanka društva u državi osnivanja i zahtijeva ponovno osnivanje društva u državi u koju se prenosi sjedište.⁴ U tom slučaju može doći i do nastanka porezne obveze u državi osnivanja. Sve to znatno povećava troškove prekograničnog prijenosa sjedišta društva. Budući da primjenom odredbi čl. 49. i 54. UFEU-a nije moguće potpuno ostvariti slobodu poslovnog nastana za trgovačka društva, javila se potreba donošenja sekundarnih izvora prava EU-a koji će urediti prekogranični prijenos registriranog sjedišta društava, a kada je riječ o prijenosu stvarnog sjedišta, važne su presude Europskoga suda.

¹ Commission of the EC, *Commission Staff Working Document – Impact assessment on the Directive on the cross-border transfer of registered office*, Brussels, 2007., str. 16 – 20.

² Čl. 49. st. 1. UFEU-a.

³ Čl. 54. st. 1. UFEU-a. Pod pojmom pravnih osoba podrazumijevaju se trgovačka društva koja su osnovana po pravilima građanskog ili trgovačkog prava, zadruge te ostale pravne osobe uređene javnim ili privatnim pravom, osim onih koje obavljaju neprofitne djelatnosti (čl. 54. st. 2. UFEU-a).

⁴ De Sousa, A. F., *Company's Cross-border Transfer of Seat in the EU after Cartesio*, Jean Monnet Working Paper 07/09, str. 3 – 4, <http://jeanmonnetprogram.org/wp-content/uploads/2014/12/090701.pdf> (7. siječnja 2017.).

2. SJEDIŠTE TRGOVAČKOG DRUŠTVA KAO POVEZNICA ZA UTVRĐIVANJE OSOBNOG STATUTA I PRIJENOS SJEDIŠTA U INOZEMSTVO

Sjedište trgovačkog društva sa stajališta međunarodnog privatnog prava važno je za određivanje osobnog statuta društva. Sjedište se pojavljuje kao poveznica koja upućuje na mjerodavno pravo za društvo. To pravo uređuje pravni položaj društva od trenutka njegova nastanka do trenutka njegova prestanka.⁵ Ključna pitanja koja se pojavljuju pri prijenosu registriranog i/ili stvarnog sjedišta društva iz jedne države u drugu su: a) prestaje li društvo koje prenosi svoje sjedište u inozemstvo u državi osnivanja te je potrebno provesti njegovu likvidaciju i b) dolazi li prijenosom sjedišta društva u inozemstvo do promjene osobnog statuta društva. Odgovor na drugo pitanje daju nacionalna kolizijska pravila države osnivanja i države u koju se prenosi sjedište. Osobni statut društva promijenit će se samo ako društvo prenese poveznicu prema kolizijskim pravilima i države osnivanja i države u koju se prenosi sjedište. Odgovor na prvo pitanje daju materijalna pravila države osnivanja i države u koju se prenosi sjedište, neovisno o tomu koja se kolizijska pravila primjenjuju. Stoga će društvo zadržati svoju pravnu osobnost nakon prijenosa sjedišta samo ako to dopuštaju materijalna pravila i države osnivanja i države u koju se prenosi sjedište.⁶

2.1. Teorija osnivanja

U državama koje primjenjuju teoriju osnivanja za određivanje osobnog statuta društva mjerodavno je pravo države u kojoj je ono osnovano i gdje ima sjedište određeno svojim temeljnim aktom. Ta se teorija razvila u Ujedinjenom Kraljevstvu u 18. stoljeću te se proširila u državama angloameričkog pravnog kruga. Prihvaćena je i u nekim europskim kontinentalnim državama.⁷ Države koje su prihvatile teoriju osnivanja dopuštaju prijenos stvarnog sjedišta društva u neku drugu državu koja također primjenjuje tu teoriju. S druge strane, ako društvo namjerava prenijeti svoje registrirano sjedište u neku drugu državu, dolazi do promjene osobnog statuta društva te to nije moguće bez pre-

⁵ Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga prva: opći dio*, Organizator, Zagreb, 2008., str. 377.

⁶ Mucciarelli, F. M., *Company "emigration" and EC freedom of establishment: Daily Mail revisited*, European Business Organization Law Review, vol. 9, br. 2, 2008., str. 272 – 274.

⁷ Commission of the EC, *op. cit.* u bilj. 1, str. 9.

stanka društva u državi osnivanja i osnivanja novog društva u državi u koju se prenosi registrirano sjedište. Teorija osnivanja za određivanje osobnog statuta društva rabi subjektivnu poveznicu, a to je volja njegovih osnivača, koji biraju mjerodavno pravo za društvo.⁸

Prednost teorije osnivanja očituje se u tomu što osnivači mogu birati najpovoljnije mjerodavno pravo za osnivanje trgovačkog društva, a zatim sukladno poslovnim potrebama prenijeti stvarno sjedište društva u inozemstvo bez opasnosti provedbe likvidacije društva u državi osnivanja. To ne dovodi do promjene osobnog statuta društva s obzirom na to da se ono i dalje tretira kao društvo države osnivanja. No problem se javlja u pogledu primjene pravnih pravila države u koju se prenosi stvarno sjedište koja mogu nijekati pravnu osobnost društva ili propisivati dodatne uvjete za poslovanje tih društava na svojem području. Takva postupanja država članica u protivnosti su sa slobodom poslovnog nastana, što je utvrdio Europski sud u svojim presudama. Teorija osnivanja pridonosi mobilnosti društava na unutarnjem tržištu EU-a te potiče regulatorno natjecanje među državama članicama.⁹ Nedostatak teorije osnivanja je pojava tzv. fiktivnih društava, nad kojima država osnivanja ne može ostvarivati učinkoviti nadzor s obzirom na to da posluju u nekoj drugoj državi.¹⁰

2.2. Teorija stvarnog sjedišta

U državama koje primjenjuju teoriju stvarnog sjedišta za određivanje osobnog statuta društva mjerodavno je pravo države u kojoj društvo ima središnju upravu ili stvarno mjesto poslovanja. U tim se državama zahtijeva da i registrirano i stvarno sjedište društva bude u istoj državi. Ova se teorija razvila tijekom 19. stoljeća u Belgiji, Francuskoj i Njemačkoj te se proširila u ostalim europskim kontinentalnim državama. U tim je državama prijenos stvarnog sje-

⁸ Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 378.; Commission of the EC, *op. cit.* u bilj. 1, str. 9; Kucich, E., *Premještaj registriranog sjedišta trgovačkog društva iz jedne u drugu državu članicu EZ*, *Pravo i porezi*, vol. 13, br. 12, 2004., str. 62 – 63; Zimmer, D., *Private international law of business organisations*, *European Business Organization Law Review*, vol. 1, br. 3, 2000., str. 387; Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 282 – 284.

⁹ Ballester, B.; del Monte, M., *Directive on the cross-border transfer of a company's registered office (14th Company Law Directive)*, *EAVA*, vol. 3, 2012., str. 12 – 13.

¹⁰ Petrović, S.; Jakšić, T., *Right of Establishment and Corporate Mobility – An Outline of Issues*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, vol. 62, br. 1-2, 2012., str. 640 – 641.

dišta društva ili pravno nemoguć ili je ograničen uvjetima koje određuje država osnivanja društva. Prijenos registriranog sjedišta zabranjen je, osim ako društvo istodobno ne prenese i svoje stvarno sjedište. U obama slučajevima dolazi do prestanka društva u državi osnivanja i potrebe osnivanja novoga društva u državi u koju je preneseno sjedište. Ova teorija upućuje na pravo mjerodavno za društvo na temelju objektivne poveznice sjedišta društva.¹¹

Prednost teorije stvarnog sjedišta jest dosljedna primjena prisilnih pravila materijalnog prava države osnivanja radi zaštite manjinskih dioničara, vjerovnika i radnika društva te učinkoviti nadzor nad njegovim poslovanjem. Time se izbjegava pojava fiktivnih društava. Njezin nedostatak je da otežava prekograničnu mobilnost društava. Također je u praksi teško utvrditi gdje društvo ima stvarno sjedište kao poveznicu koja upućuje na osobni statut.¹²

Kao rezultat presuda Europskoga suda, neke države članice koje su primjenjivale teoriju stvarnog sjedišta uvele su tzv. mješoviti sustav, koji obuhvaća obilježja i teorije osnivanja i teorije stvarnog sjedišta. Tako je primjerice u portugalskom pravu dopušten prijenos stvarnog sjedišta trgovačkog društva u i iz Portugala uz zadržavanje pravne osobnosti društva i promjenu osobnog statuta društva.¹³ Slično je određeno i u talijanskom pravu.¹⁴

3. SUDSKA PRAKSA EUROPSKOG SUDA U PODRUČJU SLOBODE POSLOVNOG NASTANA

Uzimajući u obzir poteškoće trgovačkih društava u prekograničnom prijenosu sjedišta, javila se potreba intervencije Europskoga suda. Europski se sud u svojim presudama bavio problemom prekograničnog prijenosa stvarnog sjedišta društva te je zauzeo stajalište da ako je društvo pravovaljano osnovano po pravu jedne države članice, druga država članica u kojoj to društvo obavlja svoju gospodarsku djelatnost ili ima svoje stvarno sjedište ne može primjenom svojih pravnih propisa utjecati na njegovu pravnu osobnost. Pritom Europski sud pravi razliku između slučajeva useljavanja i slučajeva iseljavanja trgovačkih društava iz države osnivanja u državu u koju se prenosi sjedište. Sudska praksa

¹¹ Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 378; Commission of the EC, *op. cit.* u bilj. 1, str. 9.

¹² To će osobito biti slučaj kada je riječ o multinacionalnim trgovačkim društvima. Vidi u: Zimmer, *op. cit.* u bilj. 8, str. 590 – 592.

¹³ De Sousa, *op. cit.* u bilj. 4, str. 10 – 11.

¹⁴ Wymeersch, E., *The Transfer of the Company's Seat in European Company Law* (March 2003), ECGI - Law Working Paper No. 08/2003., str. 11 – 12, <http://ssrn.com/abstract=384802> (11. siječnja 2016.); Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 286 – 287.

nastoji popuniti pravne praznine, no rješava probleme od slučaja do slučaja te upućuje na potrebu donošenja sekundarnog pravnog izvora koji će urediti pitanje prijenosa sjedišta trgovačkog društva uz zadržavanje pravne osobnosti.¹⁵

3.1. Useljavanje trgovačkih društava

U slučajevima useljavanja trgovačkih društava Europski sud zauzima liberalniji pristup. U predmetima *Centros* (C-212/97)¹⁶, *Überseering* (C-208/00)¹⁷ i *Inspire Art* (C-167/01)¹⁸ Europski se sud bavio određenim ograničenjima koja može nametati država useljenja trgovačkom društvu koje prenosi svoje stvarno sjedište na njezino područje bez promjene osobnog statuta društva. Pritom su se presude u navedenim predmetima bavile sljedećim pitanjima: a) izvorno razlikovanje mjesta registriranog i stvarnog sjedišta trgovačkog društva u državi osnivanja u predmetu *Centros* i *Inspire Art* te b) prijenos stvarnog sjedišta u drugu državu članicu nakon osnivanja društva bez promjene osobnog statuta društava u predmetu *Überseering*.¹⁹

U tim je presudama Europski sud zauzeo stajalište da trgovačko društvo osnovano u jednoj državi članici ima pravo prenijeti svoje stvarno sjedište u drugu državu članicu bez potrebe provedbe prekograničnog preoblikovanja ako ne dolazi do promjene poveznice koja upućuje na osobni statut društva određen u državi osnivanja. U tom slučaju država u koju se prenosi sjedište mora priznati pravnu osobnost tomu stranom trgovačkom društvu. Pritom nije moguće nametati dodatne zahtjeve ili diskriminirati društva osnovana u drugim državama članicama.²⁰

¹⁵ Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 18 – 19; Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 277 – 282; Commission of the EC, *op. cit.* u bilj. 1, str. 10.

¹⁶ Predmet C-212/97, *Centros Ltd v Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* [1999], ECLI:EU:C:1999:126.

¹⁷ Predmet C-208/00, *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)* [2002], ECLI:EU:C:2002:632.

¹⁸ Predmet C-167/01, *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd* [2003], ECLI:EU:C:2003:512.

¹⁹ Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 277.

²⁰ Država useljenja može nametnuti takvom društvu i neke dodatne zahtjeve, ali samo ako su oni razmjerni i opravdani radi zaštite javnog poretka. Vidi u: Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 18; Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 277; de Sousa, *op. cit.* u bilj. 4, str. 19 – 22.

U predmetu *SEVIC Systems AG* (C-411/03)²¹ Europski je sud proširio slobodu poslovnog nastana i na prekogranična pripajanja i spajanja te je zabranio razlikovanja postupaka pripajanja i spajanja između domaćih društava te pripajanja i spajanja trgovačkih društava iz različitih država članica. Ta je presuda otvorila put donošenju Direktive o prekograničnim pripajanjima i spajanjima.²²

U ovim se presudama promiče primjena teorija osnivanja te se omogućava izbor najpovoljnijeg prava za osnivanje trgovačkog društva, a zatim prijenos stvarnog sjedišta društva u neku drugu državu bez promjene osobnog statuta ako to dopuštaju kolizijska pravila i države osnivanja i države u koju se prenosi stvarno sjedište. Sloboda poslovnog nastana traži od države useljenja da prihvati da mjesto stvarnog sjedišta društva može biti različito od mjesta osnivanja društva.

3.2. Iseljavanje trgovačkih društava

Drukčiji je pristup Europskog suda u slučajevima kada trgovačko društvo prijenosom stvarnog sjedišta iseljava iz države osnivanja u neku drugu državu članicu. U takvim slučajevima Europski sud ne priječi državi osnivanja postavljanje određenih ograničenja za prijenos sjedišta u inozemstvo. Takvo je stajalište Europski sud zauzeo u predmetima *Daily Mail* (C-81/87)²³, *Cartesio* (C-210/06)²⁴ i *Vale* (C-378/10).²⁵ U tim se predmetima Europski sud priklonio teoriji stvarnog sjedišta.

U navedenim je predmetima Europski sud donio presude u kojima je utvrdio da su trgovačka društva tvorevine nacionalnih prava država članica, koje

²¹ Predmet C-411/03, *SEVIC Systems AG* [2005], ECLI:EU:C:2005:762.

²² Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 277 – 278.

²³ Predmet C-81/87, *The Queen v H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc* [1988], ECLI:EU:C:1988:456.

²⁴ Predmet C-210/06, *CARTESIO Oktató és Szolgáltató bt* [2008], ECLI:EU:C:2008:723. U njemu je Europski sud zauzeo stajalište da država osnivanja može propisati da se registrirano i stvarno sjedište društva mora nalaziti u istoj državi, što nije u protivnosti sa slobodom poslovnog nastana. Vidi u: Akšamović, D., *Je li Europa konačno spremna osigurati preduvjete za punu slobodu kretanja poslovnih subjekata? – implikacije na hrvatsko pravo*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, vol. 64, br. 1, 2014., str. 94 – 96.

²⁵ Predmet C-378/10, *VALE Építési kft* [2012], ECLI:EU:C:2012:440. U predmetu *Vale* talijansko trgovačko društvo *de facto* je provelo postupak prijenosa svojeg registriranog sjedišta u Mađarsku uz promjenu osobnog statuta društva.

suvereno određuju poveznice koje upućuju na osobni statut društava koji uređuje njihovo osnivanje i zadržavanje pravne osobnosti. Na taj je način Europski sud priznao pravo izbora između teorije osnivanja ili teorije stvarnog sjedišta državama članicama. Stoga država osnivanja može uvjetovati prijenos stvarnog sjedišta društva u inozemstvo prethodnim pribavljanjem odobrenja, odnosno može odrediti da društvo ne može prenijeti svoje stvarno sjedište u inozemstvo i zadržati pravni položaj trgovačkog društva uređen pravom države osnivanja. S druge strane, trgovačko društvo ima pravo prenijeti svoje sjedište iz države osnivanja u inozemstvo putem prekograničnog preoblikovanja uz zadržavanje pravnog kontinuiteta. Pri tomu ni država osnivanja ni država u koju se prenosi sjedište ne smiju praviti razliku između domaćih i prekograničnih preoblikovanja. Trgovačko društvo koje želi prenijeti svoje registrirano sjedište u inozemstvo mora se uskladiti s nacionalnim pravom države u koju prenosi svoje sjedište.²⁶

4. SEKUNDARNI IZVORI EUROPSKOG PRAVA KOJI UREĐUJU PREKOGRANIČNI PRIJENOS SJEDIŠTA TRGOVAČKOG DRUŠTVA

Budući da Europski sud u presudama nije dao decidirani odgovor na pitanje daje li prednost teoriji osnivanja ili teoriji stvarnog sjedišta te pravi razliku između slučajeva useljavanja i iseljavanja društava, javila se potreba donošenja sekundarnih izvora prava koji će urediti prekogranični prijenos sjedišta društava uz zadržavanje pravne osobnosti.²⁷ Konačno, u svojim presudama u predmetima *Daily Mail* i *Cartesio* Europski je sud uputio na potrebu zakonodavnih aktivnosti organa EU-a radi uklanjanja razlika u nacionalnim propisima država članica.

U tu je svrhu Europska komisija 1997. godine izradila prvi prijedlog Četrnaeste direktive o prekograničnom prijenosu registriranog sjedišta trgovačkog društva.²⁸ Ona je trebala omogućiti prekogranični prijenos registriranog sjedi-

²⁶ Primjerice preoblikovanje društva u pravni oblik predviđen tim pravom, opis u sudski registar, poštovanje zahtjeva u pogledu mjesta registriranog sjedišta i stvarnog sjedišta i dr. Vidi u: Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 18 – 21; Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 277; de Sousa, *op. cit.* u bilj. 4, str. 34 – 38.

²⁷ Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 274 – 275; Werlauff, E., *EU Company Law – Common business law of 28 states*, DJØF Publishing, Copenhagen, 2003., str. 3.

²⁸ Kucich, *op. cit.* u bilj. 8, str. 63; Horak, H.; Dumančić, K.; Šafranko, Z., *Sloboda poslovnog nastana trgovačkih društava – što donosi prijedlog Četrnaeste direktive u pravu Europske unije?*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 33, br. 2, 2012., str. 580 – 583; Werlauff, *op. cit.* u bilj. 27, str. 94 – 95; Petrović, Jakšić, *op. cit.* u bilj.

šta društva, bez potrebe likvidacije društva u državi u kojoj je ono osnovano i njegova ponovnog osnivanja u državi u koju prenosi svoje registrirano sjedište. Usvajanjem te direktive omogućila bi se već osnovanim društvima lakša prilagodba mjesta poslovanja ili organizacijske strukture u skladu s tržišnim promjenama te izbor najpovoljnijeg mjerodavnog prava za društvo. Direktiva bi se primjenjivala na sva društva kapitala. Države članice bi trebale priznati pravo domaćim društvima na prijenos registriranog sjedišta u neku drugu državu članicu u skladu s postupkom donošenja odluke o izmjeni temeljnog akta društva. Odluka glavne skupštine o prijenosu registriranog sjedišta i njezine posljedice moraju biti objavljene. To se društvo mora preoblikovati u pravni oblik društva koje poznaje pravo države u koju se prenosi sjedište. Pritom odredbe Direktive ne zadiru u nacionalna kolizijska pravila država članica.²⁹ Država članica u koju se prenosi sjedište ne smije odbiti upis društva u svoj sudski registar ako ono ispunjava bitne materijalne i formalne zahtjeve za upis propisane njezinim pravom za domaća društva. Država osnivanja i država u koju se prenosi sjedište trebaju surađivati u nadzoru nad provedbom postupka prijena registriranog sjedišta. Upis prijena sjedišta u sudski registar države u koju je preneseno sjedište dovodi do brisanja društva u sudskom registru države osnivanja bez provedbe njegove likvidacije. Država osnivanja može predvidjeti posebne mjere zaštite manjinskih dioničara i vjerovnika društva u skladu s načelom razmjernosti koje je utvrđeno u sudskoj praksi Europskog suda. Prava radnika na suodlučivanje treba urediti u skladu s pravom države u koju se prenosi sjedište društva, osim ako su ta prava povoljnija po pravu države osnivanja.³⁰

Taj prvi prijedlog Četnaeste direktive nije zaživio zbog nezainteresiranosti država članica, s obzirom na potrebu usklađivanja nacionalnih propisa s predviđenim rješenjima direktive. Europska je komisija ponovno 2002. godine pokrenula javnu raspravu o toj temi, ali opet bez konkretnih zakonodavnih rezultata.³¹ Konačno, nakon objave studije Europske komisije o korisnosti do-

10, str. 659 – 667.

²⁹ Ako se u državi članici u koju se prenosi registrirano sjedište primjenjuje teorija stvarnog sjedišta, onda je potrebno u tu državu prenijeti i stvarno sjedište društva. Vidi u: Werlauff, *op. cit.* u bilj. 34, str. 27; Commission of the EC, *Public Consultation*, str. 4, http://ec.europa.eu/internal_market/company/seat-transfer/2004-consult_en.htm (18. siječnja 2016.).

³⁰ Werlauff, *op. cit.* u bilj. 27, str. 94 – 95; Commission of the EC, *Public Consultation*, str. 4 – 5.

³¹ U razdoblju od 2003. do 2006. godine Europska je komisija održala tri kruga kon-

nošenja Četrnaeste direktive 2007. godine, ona je donijela odluku o obustavi rada na donošenju Četrnaeste direktive.³²

Unatoč neuspjehu u donošenju Četrnaeste direktive, europsko pravo posredno dopušta prijenos registriranog sjedišta već osnovanih trgovačkih društava uz promjenu osobnog statuta i zadržavanja pravne osobnosti društva. To je moguće osnivanjem nadnacionalnih trgovačkih društava (Europsko gospodarsko interesno udruženje (dalje: EGIU) i Europsko društvo (dalje: SE)) ili Europske zadruge (dalje: SCE) te prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala iz različitih država članica. Društvo provedbom tih postupaka prekogranično prenosi registrirano sjedište i zadržava svoju pravnu osobnost neovisno o tomu da li države članice primjenjuju teoriju osnivanja ili teoriju stvarnog sjedišta.³³ U poslovnoj praksi to će društva najčešće ostvarivati osnivanjem SE-a.³⁴ Uredba Vijeća (EZ-a) br. 2157/2001 od 8. listopada 2001. o statutu Europskog društva – *Societas Europea* (SE)³⁵ u čl. 8. uređuje postupak prijenosa registriranog sjedišta SE-a.³⁶ Pritom se zahtijeva da registrirano i stvarno sjedište SE-a bude smješteno u istoj državi članici.³⁷ Stoga je uvijek

zultacija koji su pokazali široku potporu donošenju Četrnaeste direktive, pa se njezino donošenje nalazilo i u Zakonodavnom i radnom programu Europske komisije iz 2007. godine, a i Savjetodavna skupina za korporativno upravljanje i pravo društava dala je potporu Europskoj komisiji u njezinu radu. Vidi u: Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 9.

³² Europska je komisija 2013. godine pokrenula nove konzultacije o toj temi te je u rujnu iste godine objavila rezultate provedene ankete. Dostupno na: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/index_en.htm (25. travnja 2014.).

³³ Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 13 – 14; Mucciarelli, *op. cit.* u bilj. 6, str. 275 – 276.

³⁴ U poslovnoj se praksi mogućnost osnivanja EGIU-a i SCE-a rabi relativno rijetko, s obzirom na pravnu narav tih društava. Kada je riječ o SE-u, on je pogodniji za obavljanje prekograničnih gospodarskih djelatnosti, no osnovani SE-ovi rijetko koriste mogućnost prijenosa registriranog sjedišta iz jedne države članice u drugu. Tako je u razdoblju od 2004. do 2012. godine svega 69 SE-ova prekogranično prenijelo svoje registrirano sjedište od oko 1500 osnovanih SE-ova u državama članicama. Vidi u: Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 24 – 25.

³⁵ Uredba Vijeća (EZ) br. 2157/2001 od 8. listopada 2001. o statutu Europskog društva – *Societas Europea* (SE), OJ L 294, 10. studenoga 2001.

³⁶ Isto i čl. 13. – 14. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2137/85 iz 1985. godine o Europskom gospodarskom interesnom udruženju (EGIU) (OJ L 199, 31. srpnja 1985.) te čl. 7. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1435/2003 od 22. srpnja 2003. o Statutu europskih zadruga (SCE) (OJ L 207/1, 18. kolovoza 2003.).

³⁷ Čl. 7. Uredbe o statutu SE-a. Isto i čl. 12. Uredbe o EGIU-u te čl. 6. Uredbe o sta-

potrebno zajedno prenijeti i registrirano i stvarno sjedište SE-a. U slučaju da se mjesto u kojem je smješteno registrirano i stvarno sjedište SE-a nalazi u različitim državama članicama, to može dovesti do njegova prestanka i likvidacije.³⁸ Time se izbjegava osnivanje fiktivnih društava, ali se istodobno slabi prekogranična mobilnost. SE može osnovati samo uži krug pravnih subjekata, koji već moraju prekogranično poslovati ili moraju imati namjeru tako poslovati na području EU-a.

U slučaju prekograničnih pripajanja i spajanja³⁹ društva kapitala iz jedne države članice mogu provesti postupak pripajanja ili spajanja s već osnovanim društvom kćeri ili osnovati novo društvo u drugoj državi članici radi provedbe te statusne promjene.⁴⁰ Tim rješenjem pruža se šira mogućnost za prekograničnu mobilnost društava na unutarnjem tržištu EU-a.

Predviđene mogućnosti posrednog prekograničnog prijenosa registriranog sjedišta trgovačkih društava obilježava složenost i dugotrajnost tih postupaka te nastanak znatnih troškova za društva, što je njihov bitni nedostatak.⁴¹

5. PRIJENOS SJEDIŠTA TRGOVAČKOG DRUŠTVA U HRVATSKOM PRAVU

Republika Hrvatska (dalje: RH) pripada krugu država koje prihvaćaju teoriju osnivanja za određivanje državne pripadnosti i osobnog statuta trgovačkih društava. Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (dalje: ZORSZ)⁴² propisuje u čl. 17. st. 1. da se pripad-

tutu SCE-a.

³⁸ Čl. 64. Uredbe o statutu SE-a, čl. 32. Uredbe o EGIU-u i čl. 73. Uredbe o statutu SCE-a.

³⁹ Direktiva 2006/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim spajanjima društava kapitala, OJ L 310, 25. studenoga 2005.

⁴⁰ Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 14.

⁴¹ U slučaju korištenja SE-a za prekogranični prijenos registriranog sjedišta potrebno je prvo provesti preoblikovanje nacionalnog dioničkog društva u SE u državi osnivanja, zatim prenijeti registrirano sjedište tog SE-a u neku drugu državu članicu te ga na kraju preoblikovati u nacionalno dioničko društvo u skladu s pravom te druge države članice. Preoblikovanje SE-a u nacionalno dioničko društvo nije dopušteno prije proteka dvije godine od osnivanja SE-a. U slučaju prekograničnog pripajanja ili spajanja potrebno je prvo osnovati novo društvo kapitala u drugoj državi članici, a zatim provesti pripajanje ili spajanje tih dvaju društava, pri čemu se na svako od njih primjenjuju nacionalna pravila njihova mjerodavnog prava. Vidi u: Ballester, del Monte, *op. cit.* u bilj. 9, str. 17 i 26 – 28.

⁴² Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odno-

nost pravne osobe određuje po pravu države po kojem je ona osnovana. Ova će se teorija primjenjivati u slučaju: a) ako pravna osoba ima registrirano i stvarno sjedište u državi osnivanja ili b) ako pravna osoba ima registrirano sjedište u državi osnivanja, a stvarno sjedište u nekoj drugoj državi po čijem pravu nema državnu pripadnost te države. U slučaju ako pravna osoba ima stvarno sjedište u drugoj državi, a ne u onoj u kojoj je osnovana, i po pravu te druge države ima njezinu državnu pripadnost, smatrat će se pravnom osobom te države (čl. 17. st. 2. ZORSZ-a). Na taj se način alternativno prihvaća i teorija stvarnog sjedišta.

Zakon o trgovačkim društvima (dalje: ZTD)⁴³ sadržava određene odredbe koje također utječu na određivanje državne pripadnosti trgovačkih društava. Pritom valja imati na umu da ZORSZ uređuje državnu pripadnost svih pravnih osoba, pa će se odredbe ZTD-a kao kasnijeg i posebnog zakona primjenjivati na trgovačka društva prije odredbi ZORSZ-a, ali s dosegom koji proizlazi iz odredbi ZTD-a. Tako ZTD u čl. 2. st. 1. određuje da se trgovačkim društvom smatra pravna osoba čije je osnivanje i ustroj uređen njegovim odredbama, što znači da se primjenjuje na društva osnovana na području njegove primjene. Budući da ZTD u čl. 37. st. 4. dopušta da registrirano i stvarno sjedište trgovačkog društva mogu biti smješteni u različitim mjestima, u takvom slučaju će se sjedištem društva smatrati ono koje je upisano u sudski registar.⁴⁴ Konačno, u čl. 611. st. 1. ZTD-a određuje se pojam inozemnog trgovačkog društva kao trgovačkog društva koje je valjano osnovano po pravu države u kojoj ono ima registrirano sjedište izvan RH. To znači da se u trenutku ocjene je li riječ o inozemnom društvu, utvrđuje gdje ono ima registrirano sjedište ako ga pravo države u kojoj ima to sjedište smatra valjano osnovanim. Ako trgovačko društvo ima registrirano sjedište u RH ili s obzirom na odredbu čl. 37. st. 4. ZTD-a ima stvarno sjedište u RH, neće ga se smatrati inozemnim društvom. Iz činjenice da je inozemno trgovačko društvo osnovalo podružnicu u RH radi trajnog obavljanja svoje gospodarske djelatnosti ne može se izvesti zaključak da ono ima stvarno sjedište u RH. Stoga ZTD prihvaća teoriju osnivanja.⁴⁵

sima, Narodne novine, br. 53/1991, 88/2001.

⁴³ Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/1993, 34/1999, 121/1999, 52/2000, 118/2003, 107/2007, 146/2008, 137/2009, 125/2011, 152/2011, 111/2012, 68/2013, 110/2015.

⁴⁴ Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 379 – 380.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 582.

5.1. Određivanje i promjena sjedišta domaćih trgovačkih društava

ZTD u čl. 7. st. 1. i 2. određuje da domaća trgovačka društva mogu imati samo jedno sjedište, pod kojim se podrazumijeva mjesto u RH u kojemu je uprava društva i odakle se upravlja poslovima društva ili mjesto u kojemu društvo trajno obavlja svoju djelatnost (stvarno sjedište)⁴⁶, a određeno je izjavom o osnivanju društva ili društvenim ugovorom, odnosno statutom društva. U čl. 37. st. 3. ZTD-a određeno je da se sjedište trgovačkoga društva upisuje u sudski registar (registrirano sjedište). Određivanje sjedišta društva prepušteno je autonomiji samih članova, odnosno organa društva uz prethodno navedena mjerila za određivanje sjedišta društva. Pritom registarski sud nema obvezu utvrđivati da li su osnivači poštivali ta mjerila, već je za njega mjerodavno ono što je određeno u temeljnom aktu društva. ZTD u čl. 37. st. 4. dopušta da se stvarno i registrirano sjedište društva mogu nalaziti u različitim mjestima na području RH.⁴⁷ U tomu slučaju sjedištem društva smatrat će se ono koje je upisano u sudskom registru, s time da se treće osobe u pogledu pravnih posljedica ovisnih o sjedištu društva mogu pozivati na stvarno sjedište društva.⁴⁸ Zbog problema koji se mogu pojaviti u određivanju stvarnog sjedišta društva i njegova razlikovanja od registriranog sjedišta društva, ZTD postavljenim mjerilima utječe na to da društvo u svojem temeljnom aktu odredi isto mjesto u kojem su smješteni i registrirano i stvarno sjedište. Zakon o sudskom registru (dalje: ZSR)⁴⁹ u čl. 24. st. 2. t. 3. određuje da se sjedište društva određuje mjestom i adresom trgovačkog društva koji se upisuju u sudski registar.⁵⁰

⁴⁶ Navedeni kriteriji za određivanje stvarnog sjedišta primjenjuju se alternativno.

⁴⁷ Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 371 – 373.

⁴⁸ U slučaju ako društvo ima registrirano sjedište u RH, a stvarno sjedište u inozemstvu, treće se osobe mogu pozivati na stvarno sjedište društva koje upućuje na mjerodavno strano pravo. To strano mjerodavno pravo ne utječe na unutarnje ustrojstvo ili prestanak društva, upis u sudski registar, osim ako nekim posebnim propisom nije određeno da se primjenjuje strano pravo. Za to se ne bi trebalo tražiti da i strana država u kojoj se nalazi stvarno sjedište društva s registriranim sjedištem u RH smatra to društvo pravnom osobom u skladu sa svojim pravom (čl. 17. st. 2. ZORSZ-a). Ova se odredba ne primjenjuje na inozemna trgovačka društva sa stvarnim sjedištem u RH. Na njih će se primjenjivati odredbe ZORSZ-a o državnoj pripadnosti pravnih osoba, ako posebnim zakonom nije određeno što drugo. Vidi u: Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 373 – 374 i 381 – 382.

⁴⁹ Zakon o sudskom registru, Narodne novine, br. 1/1995, 57/1996, 1/1998, 30/1999, 45/1999, 54/2005, 40/2007, 91/2010, 90/2011, 148/2013, 93/2014, 110/2015.

⁵⁰ Promjena adrese društva u istom mjestu ne znači i promjenu sjedišta društva. Vidi

Trgovačko društvo može promijeniti sjedište na način određen temeljnim aktom društva (čl. 38. st. 1. ZTD-a). To znači da se u njemu može odrediti određeni organ društva koji o tomu donosi odluku, a ako o tomu nema odredbi, sjedište se može promijeniti samo izmjenom temeljnog akta društva. U društvima kapitala u takvim slučajevima odluku o promjeni sjedišta donosi glavna skupština, odnosno skupština društva kvalificiranom većinom.⁵¹ Svaka promjena registriranog sjedišta mora se upisati u sudski registar na temelju prijave društva (čl. 38. st. 3. ZTD-a).⁵²

Kada je riječ o prijenosu sjedišta domaćeg trgovačkog društva u inozemstvo, valja razlikovati situaciju prijenosa stvarnog sjedišta od prijenosa registriranog sjedišta. Budući da RH pripada krugu država članica koje primjenjuju teoriju osnivanja, prijenosom stvarnog sjedišta u drugu državu članicu koja također primjenjuje tu teoriju, društvo i dalje zadržava svoju pravnu osobnost te ne dolazi do promjene njegova osobnog statuta.⁵³ Ako domaće društvo namjerava prenijeti svoje registrirano sjedište u neku drugu državu članicu, dolazi do promjene osobnog statuta društva te to nije moguće bez prestanka društva u RH i osnivanja novog društva u državi članici u koju se prenosi registrirano sjedište. To vrijedi neovisno o tome primjenjuje li se u državi članici u koju se prenosi registrirano sjedište teorija osnivanja ili teorija stvarnog sjedišta. U slučaju prijenosa sjedišta u inozemstvo, društvo mora pribaviti prethodnu suglasnost Ministarstva financija sukladno čl. 38. st. 2. ZTD-a. Takav je zahtjev propisan zbog poreznih razloga, jer takvom promjenom sjedišta može doći do promjene porezne rezidentnosti društva.⁵⁴

u: Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 374.

⁵¹ *Ibid.*, str. 374 – 375.

⁵² ZTD ne propisuje sankcije za slučaj da dođe do promjene stvarnog sjedišta društva unutar RH ili prijenosa tog sjedišta u inozemstvo, a da se ne podnese prijava promjene tog sjedišta za upis u sudski registar. Ipak, valjalo bi upisati i takve promjene stvarnog sjedišta u sudski registar ako se njegovo mjesto ne podudara s registriranim sjedištem u RH. Vidi u: Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 375.

⁵³ Ako se u državi članici u koju se namjerava prenijeti stvarno sjedište društva primjenjuje teorija stvarnog sjedišta, prema pravu te države mora se osnovati novo trgovačko društvo.

⁵⁴ Države članice u nacionalnim poreznim propisima kao poveznicu koja upućuje na poreznu rezidentnost društava primjenjuju registrirano sjedište, stvarno sjedište ili primjenjuju mješoviti sustav. Stoga prijenosom sjedišta društva u inozemstvo može doći do promjene porezne rezidentnosti, što ovisi o propisima države u koju se prenosi sjedište i propisima države osnivanja. Država osnivanja može propisivati i obvezu plaćanja tzv. izlaznog poreza u slučaju prijenosa stvarnog sjedišta društva u inozemstvo. Vidi u: Terra, B. J. M.; Wattel, P. J., *European Tax Law*, Fifth Edition, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2008., str. 780 – 781 i 786 –

5.2. Osnivanje SE-a i prekogranični prijenos njegova registriranog sjedišta

Donošenjem Zakona o uvođenju Europskog društva – *Societas Europea* (SE) i Europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU) (dalje: ZSE)⁵⁵ 2007. godine, a koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine, otvorena je mogućnost domaćim trgovačkim društvima osnivati SE. Pretpostavka za valjano osnivanje SE-a je da osnivači imaju registrirano i stvarno sjedište na području EU-a te da imaju državnu pripadnost različitih država članica ili da je barem jedan osnivač imao društvo kćer ili podružnicu u drugoj državi članici u razdoblju od najmanje dvije godine (prekogranično poslovanje). SE može biti osnovano: a) spajanjem dvaju ili više dioničkih društava iz najmanje dviju različitih država članica⁵⁶, b) osnivanjem holding društva, gdje se kao osnivači pojavljuju dionička društva ili društva s ograničenom odgovornošću iz najmanje dviju različitih država članica⁵⁷, c) osnivanjem društva kćeri, gdje se kao osnivači pojavljuju trgovačka društva iz najmanje dviju različitih država članica⁵⁸, d) preoblikovanjem dioničkog društva koje je najmanje dvije godine imalo društvo kćer u drugoj državi članici.⁵⁹ Konačno, društvo kćer u obliku SE-a može osnovati već postojeće SE.⁶⁰

U čl. 3. ZSE-a određuje se da registrirano i stvarno sjedište SE-a mora biti u RH.⁶¹ U slučaju ako SE s registriranim sjedištem u RH prenese stvarno sjedište

790. Hrvatski Zakon o porezu na dobit (Narodne novine, br. 177/2004, 90/2005, 57/2006, 80/2010, 22/2012, 146/2008, 148/2013) u čl. 2. st. 1. i 2. rabi mješoviti sustav za određivanje porezne rezidentnosti. Njegove su odredbe usklađene s odredbama Direktive Vijeća br. 2009/133/EZ o zajedničkom sustavu oporezivanja koji se primjenjuje na spajanja, podjele, djelomične podjele, prijenose imovine i zamjene dionica društava iz različitih država članica te na prijenos sjedišta SE-a ili SCE-a iz jedne države članice u drugu (kodificirana verzija), OJ L 310, 25. studenoga 2009., str. 34 – 46. Vidi u: Barbić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 375.

⁵⁵ Zakon o uvođenju Europskog društva – *Societas Europea* (SE) i Europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU), Narodne novine, br. 107/2007, 110/2015.

⁵⁶ Čl. 17. – 24. ZSE-a i čl. 2. st. 1. te čl. 17. – 31. Uredbe o statutu SE-a.

⁵⁷ Čl. 25. – 28. ZSE-a i čl. 2. st. 2. te čl. 32. – 34. Uredbe o statutu SE-a.

⁵⁸ Čl. 2. st. 3. te čl. 35. – 36. Uredbe o statutu SE-a. SE u ovom slučaju mogu osnivati društva kapitala, ali i društva osoba te zadruga. Postupak osnivanja je najjednostavniji te se upućuje na mjerodavnost nacionalnih prava država članica.

⁵⁹ Čl. 29. – 33. ZSE-a i čl. 2. st. 4. te čl. 37. Uredbe o statutu SE-a. Ovaj se postupak primjenjuje i u slučaju preoblikovanja postojećeg SE-a u nacionalni oblik dioničkoga društva (čl. 33. ZSE-a).

⁶⁰ Čl. 3. st. 2. Uredbe o statutu SE-a.

⁶¹ U statutu SE-a sjedište društva mora se odrediti u skladu s odredbama čl. 37. ZTD-

u neku drugu državu članicu, registarski će sud SE pozvati da u primjerenom roku vrati stvarno sjedište u RH ili da svoje registrirano sjedište prenese u drugu državu članicu u skladu s odredbama čl. 8. Uredbe o statutu SE-a. Stoga je moguć samo istodobni prekogranični prijenos i registrirano i stvarnog sjedišta SE-a. Ako SE ne postupi u određenom roku po zahtjevu suda, sud će donijeti odluku o prestanku društva.⁶²

U čl. 6. – 16. ZSE-a uređuje se postupak prijenosa registriranog sjedišta SE-a osnovanog u RH u neku drugu državu članicu. Na provedbu tog postupka primjenjuju se i odredbe čl. 8. Uredbe o statutu SE-a. Prijenos registriranog sjedišta SE-a ne dovodi do njegova prestanka u RH niti do potrebe osnivanja novog SE-a u državi u koju se prenosi sjedište.⁶³ SE ne može prenijeti svoje registrirano sjedište ako su nastali razlozi za prestanak, likvidaciju i stečaj SE-a ili drugi slični postupci.⁶⁴ Uprava SE-a sastavlja plan prijenosa sjedišta koji mora sadržavati propisane bitne elemente.⁶⁵ U njemu se moraju navesti i uvjeti za plaćanje otpremnine u novcu koja se nudi dioničarima koji se usprotive prijenosu sjedišta.⁶⁶ Uprava mora sastaviti izvješće u kojem objašnjava pravne i gospodarske razloge te posljedice koje će prijenos imati za dioničare, vjerovnike i radnike.⁶⁷ Revizor mora ispitati primjerenost otpremnine određene u planu prijenosa sjedišta i o tomu sastavlja pisano izvješće koje podnosi upravi i članovima nadzornog odbora SE-a.⁶⁸ Nadzorni odbor SE-a mora ispitati namjeravani prijenos sjedišta i o tome sastavlja pisano izvješće.⁶⁹ Ako sve dionice SE-a drži jedan dioničar ili se svi dioničari odreknu izjavom prava na otpremninu, nije potrebno da se u planu prijenosa sjedišta navode uvjeti o nuđenju otpremnine, a nije potrebna ni revizija primjerenosti otpremnine.⁷⁰

Uprava SE-a mora najmanje dva mjeseca prije dana održavanja glavne skupštine koja odlučuje o prijenosu sjedišta predati registarskom sudu plan prijenosa i to objaviti u glasilu SE-a.⁷¹ U sjedištu SE-a mora se najmanje mjesec

a (čl. 3. st. 1. ZSE-a). Tako i čl. 7. Uredbe o statutu SE-a.

⁶² Čl. 3. st. 2. ZSE-a.

⁶³ Čl. 8. st. 1. Uredbe o statutu SE-a.

⁶⁴ Čl. 8. st. 15. Uredbe o statutu SE-a.

⁶⁵ Čl. 8. st. 2. Uredbe o statutu SE-a.

⁶⁶ Čl. 6. st. 1. ZSE-a.

⁶⁷ Čl. 8. st. 3. Uredbe o statutu SE-a.

⁶⁸ Čl. 7. st. 1. i 4. ZSE-a.

⁶⁹ Čl. 8. ZSE-a.

⁷⁰ Čl. 11. ZSE-a.

⁷¹ Čl. 9. st. 1. ZSE-a.

dana prije dana održavanja te glavne skupštine izložiti na uvid dioničarima i vjerovnicima društva plan prijenosa, izvješće uprave o prijenosu sjedišta, izvješće revizora, izvješće nadzornog odbora o ispitivanju prijenosa, posljednja izrađena godišnja financijska izvješća i izvješće uprave o stanju SE-a ili prva financijska izvješća koja je trebalo izraditi.⁷² Svakom se dioničaru i svakom vjerovniku moraju na njegov zahtjev, a o trošku SE-a, dati primjerci ili preslike navedenih isprava.⁷³

Za valjanost prijenosa registriranog sjedišta potrebna je odluka glavne skupštine SE-a, koja se može donijeti tek nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od objave plana prijenosa sjedišta. Odluku o prijenosu sjedišta glavna skupština donosi većinom glasova koji predstavljaju najmanje tri četvrtine temeljnoga kapitala zastupljenoga na glavnoj skupštini pri odlučivanju o prijenosu sjedišta.⁷⁴ Isprave iz čl. 9. st. 2. ZSE-a moraju se predočiti na glavnoj skupštini. Uprava mora na početku rasprave usmeno obrazložiti plan prijenosa sjedišta SE-a. Ona mora obavijestiti dioničare prije donošenja odluke o svim bitnim promjenama u imovini i poslovanju SE-a do kojih je došlo od izrade plana prijenosa sjedišta do trenutka odlučivanja na glavnoj skupštini.⁷⁵ Ako se promjenom sjedišta SE-a zadire u prava koja su statutom dana određenom dioničaru ili nekima od njih, za odluku o prijenosu sjedišta potrebna je suglasnost tog ili tih dioničara.⁷⁶

Manjinski se dioničari SE-a štite pravom tražiti otpremninu u novcu u slučaju ako su glasovali protiv odluke o prijenosu sjedišta ili im je bilo protupravno onemogućeno sudjelovati u glavnoj skupštini, kao i u slučaju nepravilnosti pri sazivanju glavne skupštine.⁷⁷ Svi se dioničari mogu izjavom i odreći toga prava. Odluka glavne skupštine o prijenosu sjedišta SE-a ne može se pobijati

⁷² Čl. 9. st. 2. ZSE-a. SE može prenijeti svoje registrirano sjedište i prije isteka prve poslovne godine u kojoj je osnovano. U tom slučaju ono još nije izradilo godišnja financijska izvješća. Za potrebu stavljanja dioničarima na uvid financijskih izvješća SE-a vidi detaljnije u Prelič, S.; Prostor, J., *Evropska delniška družba*, GV založba, Ljubljana, 2009., str. 45 – 46.

⁷³ Čl. 9. st. 3. ZSE-a.

⁷⁴ Vidi čl. 8. st. 6. i čl. 59. Uredbe o statutu SE-a i čl. 301. st. 2. ZTD-a.

⁷⁵ Čl. 9. st. 4. ZSE-a.

⁷⁶ Čl. 10. ZSE-a.

⁷⁷ Izjava o traženju otpremnine može se dati istodobno s izjavom protivljenja u zapisnik na glavnoj skupštini ili se mora dostaviti SE-u u roku od mjesec dana od dana donošenja odluke o prijenosu sjedišta. Zahtjev za plaćanje otpremnine dopijeva na dan upisa promjene sjedišta u registar novog sjedišta, a zastarijeva za tri godine (čl. 12. st. 1. ZSE-a).

zbog neprimjerenosti ponude za plaćanje otpremnine ili zbog toga što dana objašnjenja ponude za plaćanje otpremnine nisu u skladu sa ZTD-om.⁷⁸ U tomu slučaju dioničari mogu u roku od mjesec dana od dana donošenja odluke zatražiti od mjesno nadležnog suda preispitivanje ponuđene otpremnine i određivanje veće.⁷⁹ Pravo na višu otpremninu koju je odredio sud imaju samo oni dioničari koji su postavili zahtjeve sudu u propisanim rokovima (podnositelji zahtjeva prije i nakon objave podnošenja zahtjeva).

Vjerovnici SE-a koji prenosi svoje sjedište mogu najkasnije mjesec dana od dana donošenja odluke o prijenosu sjedišta u pisanom obliku zatražiti od SE-a da im za do tada nastale nedospjele tražbine dade osiguranje. Takvo im pravo pripada samo ako učine vjerojatnim da je zbog prijenosa sjedišta SE-a ugroženo podmirenje njihovih tražbina.⁸⁰

Svi članovi uprave SE-a moraju registarskom sudu u RH podnijeti prijavu za upis namjere prijenosa sjedišta SE-a u drugu državu članicu.⁸¹ Sud mora ispitati jesu li uredno obavljene sve pravne radnje i formalnosti prije prijenosa sjedišta i jesu li dana osiguranja za plaćanje otpremnine dioničarima, odnosno osiguranja za naplatu nedospjelih tražbina vjerovnika. Ako su te pretpostavke ispunjene, sud će obaviti upis i izdati potvrdu o okončanju tih radnji i formalnosti.⁸² Odmah nakon upisa namjeravanog prijenosa sjedišta SE-a u RH, novo se sjedište upisuje u registar koji se vodi na području novog sjedišta. Taj registar po službenoj dužnosti izvještava registarski sud u RH da je obavljen upis, koji nakon toga po službenoj dužnosti briše SE iz sudskog registra.⁸³

⁷⁸ Čl. 13. st. 1. ZSE-a.

⁷⁹ Čl. 13. st. 2. ZSE-a. Sud će zahtjev dioničara objaviti u glasilu SE-a na trošak društva. Dioničari koji ispunjavaju pretpostavke iz čl. 532. st. 2. ZTD-a mogu u daljnjem roku od mjesec dana od objave zahtjeva postaviti sudu svoje vlastite zahtjeve. Nakon protoka tog roka nije dopušteno postavljanje daljnjih zahtjeva. U pogledu postupka vrijede odredbe čl. 532. ZTD-a.

⁸⁰ Čl. 14. st. 1. ZSE-a.

⁸¹ Čl. 15. st. 1. ZSE-a. U čl. 15. st. 2. ZSE-a određuju se isprave koje se moraju priložiti uz prijavu. Uz prijavu se moraju dati izjave svih članova uprave da protiv odluke o prijenosu sjedišta nije bila podignuta tužba za utvrđenje ništetnosti, odnosno za pobijanje te odluke, i jesu li se dioničari koristili pravom na otpremninu.

⁸² Čl. 15. st. 3., čl. 12. st. 2. i čl. 14. st. 2. ZSE-a. Potvrdu podnose članovi uprave SE-a kao prilog uz prijavu za upis prijenosa sjedišta u registar koji se vodi u državi članici u koju se podnosi sjedište. Tako i čl. 31.a ZSR-a.

⁸³ Čl. 15. st. 5. ZSE-a. U čl. 16. ZSE uređuje postupak povodom prijave za upis u sudski registar prijenosa sjedišta SE-a iz druge države članice u RH na sličan način. Prijenosom sjedišta domaćeg SE-a u drugu državu članicu ono zadržava svoju

Prijenos sjedišta SE-a i izmjene njegova statuta u skladu s nacionalnim propisima države članice u koju se prenosi sjedište stupaju na snagu danom upisa u registar te države.⁸⁴ Novi upis i brisanje prethodnog upisa u registre objavljuje se u državama članicama u skladu s njihovim nacionalnim propisima, a zatim i u Službenom listu EU-a.⁸⁵

5.3. Prekogranična pripajanja i spajanja društava kapitala

Prijenos registriranog sjedišta domaćeg trgovačkog društva u neku drugu državu članicu bez njegove likvidacije moguće je ostvariti i provedbom postupka prekograničnog pripajanja ili spajanja društava kapitala. Svrha odredbi ZTD-a jest olakšati te statusne promjene posebnim uređenjem postupka donošenja odluke o tome te njezina upisa u registre država članica čiju državnu pripadnost imaju društva koja sudjeluju u prekograničnom pripajanju ili spajanju. Pritom svako društvo koje sudjeluje u statusnoj promjeni i dalje podliježe pravnim pravilima i postupcima svojega mjerodavnog nacionalnog prava koje se primjenjuje u slučajevima domaćih pripajanja i spajanja.⁸⁶ Prednost ovog načina posrednog prijenosa registriranog sjedišta jest da ga mogu primjenjivati sva domaća društva kapitala tako da provedu postupak pripajanja s ranije osnovanim društvom kćeri u nekoj drugoj državi članici ili osnuju novo druš-

pravnu osobnost, ali to dovodi do promjene mjerodavnog prava za ona pitanja koja nisu uređena Uredbom o statutu SE-a ili ako ona upućuje na primjenu nacionalnih propisa države članice u kojoj SE ima registrirano sjedište. Stoga prijenos njegova sjedišta u drugu državu članicu uvjetuje potrebu usklađivanja s nacionalnim propisima te države. Vidi u: Storm, P., *The Societas Europaea: a new opportunity?*, u: van Gerven, D.; Storm, P. (ur.), *The European Company: Volume I*, Cambridge University Press, Cambridge, 2008., str. 11 – 13.

⁸⁴ Čl. 8. st. 10. Uredbe o statutu SE-a. SE i prijenos njegova sjedišta ne može se upisati ako nije postignut sporazum o suodlučivanju radnika, a njegov statut ne smije biti u protivnosti s postignutim sporazumom (čl. 12. st. 2. i 4. Uredbe o statutu SE-a).

⁸⁵ Čl. 8. st. 12., čl. 13. i 14. Uredbe o statutu SE-a. Registar je sud dužan u roku od mjesec dana od dana kada objavi podatke o SE-u iz čl. 14. Uredbe o statutu SE-a iste prosljediti Uredu za službene publikacije Europskih zajednica (čl. 5. ZSE-a). Upis u sudski registar trgovački sud objavljuje bez odgode na internetskoj stranici na kojoj se nalazi sudski registar (čl. 64. st. 1. ZTD-a).

⁸⁶ To se odnosi na vrste društava kapitala, postupak donošenja odluke o pripajanju/spajanju na skupštini društva, zaštitu vjerovnika, dioničara i radnika društva. Vidi u: van Gerven, D., *Community rules applicable to cross-border mergers*, u: van Gerven, D. (ur.), *Cross-Border Mergers in Europe: Volume I*, Cambridge University Press, Cambridge, 2011., str. 4 i 10 – 11.

tvo u toj državi radi provedbe prekograničnog pripajanja. Također se izbjegavaju poteškoće koje se mogu pojaviti pri osnivanju SE-a, s obzirom na to da ono nije dostupno za male i srednje poduzetnike.

ZTD u čl. 549.a st. 1. i 2. određuje da se odredbe o prekograničnim pripajanjima i spajanjima primjenjuju u slučajevima ako u postupku pripajanja ili spajanja sudjeluje barem jedno društvo kapitala koje je valjano osnovano po pravu RH i barem jedno društvo kapitala koje je valjano osnovano po pravu druge države članice.⁸⁷ Odredbe ZTD-a o prekograničnim pripajanjima primjenjivat će se na odgovarajući način i ako je jedno od pripojenih društava valjano osnovano i ima registrirano sjedište u državi koja nije članica EU-a, pod uvjetom da je u takvom pripajanju društvo preuzimatelj valjano osnovano po pravu RH i ima registrirano sjedište, središnje mjesto upravljanja ili središnje mjesto poslovanja u RH.⁸⁸ Time je hrvatski zakonodavac proširio primjenu svojih odredaba u odnosu na područje primjene koju određuje Direktiva o prekograničnim spajanjima društava kapitala.⁸⁹ Na prekogranična pripajanja i spajanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZTD-a o pripajanjima i spajanjima domaćih društava kapitala, osim ako posebne odredbe ZTD-a o prekograničnim pripajanjima i spajanjima ne određuju drukčije.⁹⁰ Na prekogranična spajanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZTD-a o prekograničnim pripajanjima.

Uprave društava kapitala koja sudjeluju u pripajanju moraju sastaviti zajednički plan pripajanja.⁹¹ Njega treba dostaviti u sudski registar prije sazivanja skupštine koja treba odlučiti o pripajanju, najmanje mjesec dana prije njezina održavanja te se to mora objaviti.⁹² Objava nije potrebna ako je od sazivanja

⁸⁷ Odredbe ZTD-a će se primjenjivati i ako je riječ o društvu kapitala valjano osnovanom po pravu države koja je stranka ugovornica Ugovora o europskom ekonomskom prostoru. U tim postupcima ne mogu sudjelovati zadruge i UCITS investicijski fondovi (čl. 549.a st. 3. ZTD-a). Ove se odredbe ne primjenjuju ni u slučaju osnivanja SE-a spajanjem dioničkih društava iz različitih država članica. Vidi u: van Gerven, *op. cit.* u bilj. 86, str. 7 – 8.

⁸⁸ Čl. 549.a st. 4. ZTD-a.

⁸⁹ Van Gerven, *op. cit.* u bilj. 86, str. 5 – 6.

⁹⁰ Čl. 549.a st. 5. ZTD-a.

⁹¹ Čl. 549.b. st. 1. ZTD-a. ZTD određuje bitne elemente koje mora sadržavati zajednički plan pripajanja. Ako sve dionice, odnosno udjele u pripojenom društvu drži društvo preuzimatelj, ZTD određuje koje podatke ne mora sadržavati zajednički plan pripajanja (čl. 549.b. st. 2. ZTD-a). On mora biti sastavljen u obliku javnobilježničke isprave (čl. 549.b. st. 3. ZTD-a).

⁹² Čl. 549.c st. 1. ZTD-a. U čl. 549.c st. 2. ZTD-a određuje se koji se podaci moraju posebno navesti u objavi plana pripajanja.

glavne skupštine pa do njezina zaključenja zajednički plan pripajanja dostupan na internetskoj stranici društva.⁹³ Uprava svakog društva koje sudjeluje u pripajanju mora sastaviti zasebno izvješće o pripajanju u kojem se obrazlaže pripajanje te se navode posljedice koje će ono imati na članove, vjerovnike i radnike društva.⁹⁴ Radnicima ili njihovim predstavnicima mora se omogućiti uvid u izvješće o pripajanju najkasnije mjesec dana prije održavanja skupštine koja odlučuje o pripajanju. Ako radnici dadu svoje mišljenje o pripajanju, ono se mora priložiti izvješću o pripajanju.⁹⁵ Na reviziju prekograničnog pripajanja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe čl. 515. ZTD-a o reviziji pripajanja domaćih dioničkih društava.⁹⁶ Revizija nije potrebna ako svi članovi svih društava koja sudjeluju u prekograničnom pripajanju dadu izjavu da se odriču revizije.⁹⁷

Za valjanost zajedničkog plana pripajanja potrebno je pribaviti odobrenje skupštine svakog društva koje sudjeluje u pripajanju. Za donošenje te odluke primijenit će se odredba čl. 516. i 517. ZTD-a. Ako društvo preuzimatelj drži dionice na koje otpada najmanje 90 % temeljnoga kapitala pripojenoga društva, za pripajanje se ne traži odobrenje glavne skupštine društva preuzimatelja, osim ako dioničari toga društva čiji udjeli zajedno dosežu najmanje 5 % temeljnoga kapitala zahtijevaju da se sazove glavna skupština. Ako se ne traži održavanje glavne skupštine, uprava društva preuzimatelja mora u svojim poslovnim prostorijama, najmanje mjesec dana prije održavanja glavne skupštine pripojenog društva koja će odlučivati o davanju suglasnosti na plan pripajanja, staviti dioničarima na uvid propisane isprave.⁹⁸ Glavna skupština može uvjetovati svoje odobrenje na pripajanje time da radnici društva preuzimatelja izričito odobre način suodlučivanja radnika u tome društvu.⁹⁹

Odredbe ZTD-a o postupcima sudskog ispitivanja omjera zamjene dionica/poslovnih udjela i o ostvarivanju prava dioničara/članova društva na otpremninu u novcu, ako su dioničari/članovi pripojenog društva glasovali protiv odluke skupštine o odobrenju plana pripajanja, primjenjuju se na pripojeno društvo koje ima registrirano sjedište u drugoj državi članici. Te se odredbe primjenjuju

⁹³ Čl. 549.c st. 3. ZTD-a.

⁹⁴ Čl. 549.d st. 1. ZTD-a.

⁹⁵ Čl. 549.d st. 2. ZTD-a.

⁹⁶ Čl. 549.e st. 1. ZTD-a.

⁹⁷ Čl. 549.e st. 2. ZTD-a.

⁹⁸ Čl. 549.f st. 1. ZTD-a.

⁹⁹ Čl. 549.f st. 2. ZTD-a.

ako ta druga država članica ne poznaje navedene postupke i samo ako se s njihovom primjenom pred nadležnim sudom te države izričito suglasi skupština pripojenog društva prilikom odlučivanja o pripajanju.¹⁰⁰ Vjerovnicima pripojenog društva mora se dati osiguranje ako to zatraže u pisanom obliku u roku od dva mjeseca od objave plana pripajanja.¹⁰¹ Time se štite manjinski članovi i vjerovnici pripojenog društva.

ZTD u čl. 549.i uređuje postupak upisa prekograničnog pripajanja u sudski registar pripojenog društva s registriranim sjedištem u RH, a u čl. 549.j postupak upisa prekograničnog pripajanja u sudski registar društva preuzimatelja s registriranim sjedištem u RH.¹⁰² Uprava pripojenog društva mora podnijeti prijavu za upis u sudski registar.¹⁰³ Trgovački sud u čijem je sudskom registru upisano pripojeno društvo mora pri upisu pripajanja upisati u registar zabilježbu da će pripajanje biti valjano tek uz ispunjenje uvjeta koje propisuje pravo države koje je mjerodavno za društvo preuzimatelja.¹⁰⁴ Upis pripajanja objavljuje se.¹⁰⁵ Objava upisa pripajanja smatra se potvrdom da su valjano i u potpunosti obavljene sve potrebne radnje u postupku pripajanja, koje nadzire domaći sud u odnosu na pripojeno društvo s registriranim sjedištem u RH.¹⁰⁶ Pripojeno društvo mora nadležnom tijelu u državi u kojoj je registrirano sjedište društva preuzimatelja dostaviti navedenu potvrdu najkasnije u roku od šest mjeseci od kada mu ona bude izdana, a zajedno s njome i zajednički plan pripajanja koji je odobrila skupština.¹⁰⁷ Nakon što od nadležnog tijela države

¹⁰⁰ Čl. 549.g ZTD-a.

¹⁰¹ Čl. 549.h ZTD-a. To pravo imaju samo oni vjerovnici čije su tražbine nastale prije ili najkasnije 15 dana nakon objave plana pripajanja, a koji dokažu da pripajanje ugrožava ispunjenje tih tražbina.

¹⁰² Domaći je sud nadležan za nadzor svih radnji u postupku pripajanja koje se odnose na pripojeno društvo koje ima registrirano sjedište u RH (čl. 549.i st. 1. ZTD-a). Domaći je sud nadležan za nadzor nad provedbom pripajanja, a osobito mora provjeriti da su društva koja sudjeluju u pripajanju valjano usvojila zajednički plan pripajanja te da su uređena pitanja o suodlučivanju radnika u odnosu na društvo preuzimatelja koje ima registrirano sjedište u RH (čl. 549.j st. 1. ZTD-a). Vidi i čl. 74.a do 74.c ZSR-a.

¹⁰³ Čl. 549.i st. 2. ZTD-a. U prijavi za upis pripajanja mora se navesti da traju postupci sudskog ispitivanja omjera zamjene dionica/poslovnih udjela i o ostvarivanju prava dioničara/članova društva na otpremninu.

¹⁰⁴ Čl. 549.i st. 3. ZTD-a.

¹⁰⁵ Čl. 549.i st. 4. ZTD-a. Objava se obavlja bez odgode na internetskoj stranici na kojoj se nalazi sudski registar (čl. 18. i čl. 74.a st. 4. ZSR-a).

¹⁰⁶ Čl. 549.i st. 5. ZTD-a.

¹⁰⁷ Čl. 549.i st. 6. ZTD-a.

u kojoj je registrirano sjedište društva preuzimatelja primi obavijest da su nastupile pravne posljedice pripajanja, domaći sud mora bez odgode upisati u registar zabilježbu o tome te mu poslati zbirku isprava pripojenoga društva.¹⁰⁸ U slučaju ako se u ulozi društva preuzimatelja u prekograničnom pripajanju pojavljuje domaće društvo, prijavu za upis u sudski registar društva preuzimatelja podnosi njegova uprava i predsjednik nadzornog odbora. Ako se provodi prekogranično spajanje, prijavu za upis novonastalog društva podnose zajednički ovlašteni organi spojenih društava.¹⁰⁹ O danu upisa pripajanja u registar domaći sud, u čijem je registru upisano domaće društvo preuzimatelj, mora po službenoj dužnosti bez odgode obavijestiti sve registre u kojima su bila upisana pripojena društva.¹¹⁰ Na taj se način uređuje suradnja nadležnih tijela različitih država članica u nadzoru nad provedbom postupka prekograničnog pripajanja i spajanja te upisa ovih statusnih promjena u registre odnosnih država.

Ako je registrirano sjedište društva preuzimatelja u RH, pravne posljedice pripajanja nastupaju upisom pripajanja u sudski registar toga društva. Ako je registrirano sjedište pripojenog društva u RH, pravne posljedice pripajanja nastupaju prema odredbama prava one države u kojoj je registrirano sjedište društva preuzimatelja.¹¹¹

6. ZAKLJUČAK

Prekogranični prijenos sjedišta trgovačkih društava unutar EU-a jedno je od prijepornih pitanja europskoga prava društava. Pri tomu se postavlja pitanje ima li prijenos sjedišta društva u neku drugu državu članicu za posljedicu prestanak tog društva u državi osnivanja te dolazi li do promjene osobnog statuta društva. Odgovore na ta pitanja daju nacionalna materijalna i kolizijska pravila država članica.

Budući da države članice pri određivanju osobnog statuta društva primjenjuju teoriju osnivanja ili teoriju stvarnog sjedišta, postoje znatne razlike u mogućnosti prekograničnog prijenosa sjedišta društava. Zbog toga se Europski sud u svojim presudama bavio problemom prekograničnog prijenosa stvarnog sjedišta društva. Pritom Europski sud pravi razliku između slučajeva useljavanja

¹⁰⁸ Čl. 549.i st. 7. ZTD-a.

¹⁰⁹ Čl. 549.j st. 2. ZTD-a. Prijavi za upis moraju se priložiti zajednički plan podjele te potvrde iz čl. 549.i st. 5. ZTD-a (čl. 549.j st. 3. ZTD-a).

¹¹⁰ Čl. 549.j st. 4. ZTD-a.

¹¹¹ Čl. 549.k ZTD-a.

nja i slučajeva iseljavanja društava. Pri useljavanju društava Europski se sud priklonio teoriji osnivanja te priznavanju pravne osobnosti društva. U slučaju iseljavanja Europski sud ne prijeći državi osnivanja postavljanje određenih ograničenja za prijenos sjedišta u inozemstvo te se priklanja teoriji stvarnog sjedišta.

Kada je riječ o prekograničnom prijenosu registriranog sjedišta društva, Europska je komisija 1997. godine izradila prvi prijedlog Četrnaeste direktive. Ona je trebala omogućiti prijenos registriranog sjedišta društava kapitala iz jedne države članice u drugu, uz zadržavanje pravne osobnosti društva. Zbog nezainteresiranosti država članica Europska je komisija 2007. godine donijela odluku o obustavi rada na njezinu donošenju. Ipak, poslovni krugovi te pravni teoretičari i dalje podupiru potrebu njezina donošenja. Posredni prijenos registriranog sjedišta već osnovanih društava uz promjenu osobnog statuta i zadržavanja pravne osobnosti društva moguć je osnivanjem SE-a te prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala iz različitih država članica EU-a. Bitni su nedostaci ovih postupaka njihova složenost i dugotrajnost te nastanak znatnih troškova za društva.

RH prihvaća teoriju osnivanja za određivanje osobnog statuta društava. Prijenosom stvarnog sjedišta domaćeg društva u drugu državu članicu koja primjenjuje teoriju osnivanja, društvo i dalje zadržava svoju pravnu osobnost te ne dolazi do promjene osobnog statuta. Ako domaće društvo namjerava prenijeti svoje registrirano sjedište u neku drugu državu članicu, dolazi do promjene osobnog statuta te prestanka društva u RH. U slučaju prijenosa sjedišta u inozemstvo društvo mora pribaviti prethodnu suglasnost Ministarstva financija. Hrvatsko pravo dopušta posredni prijenos registriranog sjedišta društva osnivanjem SE-a te prekograničnim pripajanjima i spajanjima društava kapitala iz različitih država članica EU-a.

Inozemna trgovačka društva koja posluju na području RH izjednačena su s domaćim društvima. Što se tiče prekograničnog prijenosa njihova registriranog sjedišta u RH, na raspolaganju su im načini prijenosa sjedišta predviđeni sekundarnim izvorima europskog prava. Također, dopušten je prijenos njihova stvarnog sjedišta u RH, pri čemu su relevantne presude Europskoga suda u području slobode poslovnoga nastana te odredbe njihova mjerodavnog prava. Postojeće uređenje prijenosa sjedišta društava u i iz RH pokazuje se manjkavim, pa bi bilo potrebno urediti postupak donošenja te odluke po uzoru na rješenja iz prijedloga Četrnaeste direktive te izmijeniti odredbe ZSR-a, kada je riječ o upisu prijenosa stvarnog sjedišta inozemnog društva u RH.

Summary

Dionis Jurić*

**CROSS-BORDER TRANSFER OF COMPANY SEAT IN
EUROPEAN AND CROATIAN LAW**

Cross-border transfer of company seat represents a controversial issue in the EU because of the differences in national conflict of laws and substantive provisions of the EU Member States. This adversely affects the mobility of companies in the internal market of the EU. For this reason, the ECJ case law has dealt with the problem of cross-border transfer of the actual company seat. In its judgements the ECJ distinguishes the cases of immigration from the cases of emigration of companies. Secondary legislation of the EU is important in regard to cross-border transfer of the registered company seat. It regulates cross-border transfer of the registered seat of supranational companies and cross-border company mergers. The Republic of Croatia applies the incorporation theory for determining the applicable law for companies. Its national provisions are in line with the secondary legislation of the EU.

Key words: cross-border transfer of seat, applicable law for companies, European Union, Republic of Croatia

* Dionis Jurić, Ph. D., Associate Professor, Faculty of Law, University of Rijeka, Ha-hlič 6, Rijeka; djuric@pravri.hr

